

DEZBATERE PE TEMA
APLICĂRII HOTĂRÂRII PRELIMINARE A CJUE
ÎN CAUZA C-402/09, TATU
BUCUREȘTI, 10 MAI 2011

Punct de vedere cu privire la interpretarea hotărârii preliminare

Beatrice Andreșan, formator INM, catedra de drept UE

Stimați colegi, v-am invitat astăzi aici în încercarea de a oferi un cadru de discuție pentru o reacție cât mai rapidă și unitară față de problemele ridicate de hotărârea pronunțată de CJUE la 7 aprilie 2011 în cauza „pilot” din România privind compatibilitatea reglementărilor interne cu prevederile art. 110 TFUE.

Mărturisesc că hotărârea Curții, după formularea concluziilor AG Sharpston în ianuarie 2011, mi-a produs o mare surpriză. După lecturarea repetată a hotărârii, efectul Pandora pe care aceasta avea să-l aibă în contextul nostru intern, a devenit evident, ca și necesitatea organizării neîntârziată a unei dezbateri tematice.

Acesta este scopul întâlnirii noastre de astăzi, acela de a reflecta împreună și a dezbate principalele aspecte ale hotărârii pronunțate de Curte, de a identifica principalele probleme pe care le ridică aplicarea ei de către dumneavoastră și de a trage concluzii cât se poate de unitare.

[Prezentare invitați, omisă]

În prezentarea mea de astăzi, am să trec mai întâi în revistă aspectele clare ale hotărârii, după care mă voi opri asupra aspectelor problematice, principial și practic. Timpul și obiectivele pe care ni le-am propus astăzi nu îmi permit decât să trag concluzii, pentru analiza detaliată, comparativă cu concluziile AG, fac trimitere la [punctul de vedere detaliat](#) publicat pe situl INM – Centrul de resurse juridice în materia dreptului UE.

1. Formulare

Pe 7 aprilie 2011, Curtea de Justiție s-a pronunțat după 1 an și 10 luni (media pentru o preliminară pe 2009 a fost de 1 an și 5 luni) în cererea preliminară (18 iunie 2009) formulată de Tribunalul Sibiu. Este prima dintre cele 14 cereri trimise pe tema reglementării impozitului special pentru autoturisme începând cu iunie 2009 și până în prezent, din totalul de 22 trimise de instanțele din România după aderare. Puteți consulta pe situl INM tabelul cu evidența actualizată.

Din punct de vedere al formulării cererii, în *Tatu*, instanța de trimitere [a formulat întrebarea](#) astfel: „*Contravin dispozițiile OUG nr. 50/2008 cu modificările ulterioare, dispozițiilor articolului 110 TFUE; se instituie într-adevăr o măsură vădit discriminatorie?*” Formularea în sine nu corespunde jurisprudenței Curții referitoare la modul de adresare a întrebării. În concluziile-școală pe care le-a depus

în cauză, AG Sharpston a remarcat acest lucru și a sugerat reformularea în sensul indicat de diviziunea de competențe dintre instanțele naționale și Curtea de Justiție în cadrul procedurii preliminare. Este un aspect minor, nu va atrage inadmisibilitatea cererii preliminare, dar formularea corectă demonstrează înțelegerea mecanismului trimiterilor preliminare.

2. Cadrul trimiterii preliminare

Un alt doilea aspect important este cel al stabilirii de către Curte a cadrului trimiterii preliminare în care urma să se pronunțe, și care constituie în mod cert un model pentru viitor.

Nu este necesară decât descrierea cadrului de drept aplicabil strict situației de fapt din speță. OUG 50/2008 oferă un exemplu foarte bun din cauza modificărilor succesive. Descrierea tuturor acestor modificări, chiar detaliată în majoritatea cererilor preliminare trimise de instanțele noastre, este inutilă. Curtea nu pronunță o opinie juridică abstractă, ci interpretează o prevedere de Tratat pentru a fi aplicată de inst nat în cauza concretă. Nici în această ipoteză nu se respinge cererea ca inadmisibilă, dacă din cererea preliminară Curtea poate deduce cadrul aplicabil situației concrete. În mod obișnuit, ceea ce se întâmplă este o reevaluare a cadrului de drept aplicabil în speță, așa cum s-a întâmplat în *Tatu*, la pct. 27.

3. Aspecte deja clarificate în jurisprudența anterioară a CJUE

Era deja „act clarificat” în sensul doctrinei CILFIT de ceva vreme că o taxă precum cea aplicabilă în speță trebuie evaluată pentru conformitate cu TFUE din perspectiva art. 110 TFUE, impozite interne, și nu a reglementărilor privind taxele vamale sau restricțiile cantitative.

Este de asemenea clar că regimul de impozitare a fost analizat exclusiv prin prisma alineatului (1) al art. 110 TFUE (pct. 35 și urm.). AG Sharpston a explicat când ar fi incident alineatul (2) și a remarcat că în cererea preliminară nu există elemente care să indice că taxarea autovehiculelor de ocazie achiziționate într-un alt stat membru decât România ar conferi o protecție indirectă altor produse decât autovehiculele.

Apoi, cred că toată lumea este de acord că atât principial, cât și concret, pentru situația dlui *Tatu*, OUG 50/2008 nu întrunește condițiile unei discriminări directe, care ar fi presupus o evidențiere distinctă, evidentă, a produselor de import (pct. 36).

În fine, după cum a confirmat Curtea în jurisprudența sa recentă, mă refer la cauza *Kalinchev*, în noțiunea de „produs național similar” de ocazie cu care se face comparația nu intră numai vehiculul de ocazie fabricat intern, ci și vehiculele de import aflate pe piață ca vehicule second hand la momentul comparației.

Aspectele învederate până aici sunt cele care se desprind cu claritate și care la momentul 2011 de integrare europeană, nu mai ridicau în general probleme de interpretare.

4. Caracterul indirect discriminatoriu al reglementării

În mod constant, stabilirea caracterului indirect discriminatoriu al unui impozit intern este cel care ridică probleme, și cauza *Tatu* nu este o excepție.

După o atentă și repetată lecturare a hotărârii Curții, a concluziilor AG, a hotărârilor anterioare în materie, am ajuns la concluzia că hotărârea preliminară în *Tatu* introduce un element principial de noutate față de jurisprudența anterioară

în materia impozitelor pe vehicule, atras de specificul vehiculului în cauză, care constă în lărgirea noțiunii de produs național similar pentru a include și vehiculele de ocazie similare înmatriculate în România *anterior instituirii taxei* prin OUG 50/2008 și nesupuse acesteia, cu consecințe semnificative asupra analizei legalității regimului de impozitare și a criteriilor care trebuie aplicate, și desigur cu consecințe asupra hotărârilor judecătorești pronunțate cu respectarea jurisprudenței anterioare a Curții, mă refer aici la *Nádasdi*.

Astfel, Curtea a procedat la o analiză a măsurii în doi pași, sau din două perspective: deprecierea vehiculului și valoarea taxei.

Într-o primă fază (pct. 38-47), Curtea aplică testul comparației cu valoarea reziduală a taxei încorporate în vehiculul național similar. Produsul național similar cu care se face comparația îl reprezintă vehiculele de ocazie importate anterior importului efectuat de dl. Tatu, dar înmatriculate tot în perioada de aplicare a OUG 50/2008 versiunea inițială, adică 1.07-14.12.2008 și deci supuse aceluiași regim de taxare. Această analiză era cea previzibilă (abordată de altfel și de AG Sharpston), în considerarea jurisprudenței anterioare în materie. **Rezultatul acestei analize este că, în sine, din punct de vedere al criteriilor pe care este bazat, menite să stabilească deprecierea, regimul de impozitare instituit prin OUG 50/2008 este legal din perspectiva art. 110 TFUE.**

Curtea nu se oprește însă aici, ci trece la o *a doua fază* (pct. 48-61), în care produsul național similar cu care continuă comparația îl reprezintă vehiculele de ocazie importate anterior importului efectuat de dl. Tatu și înmatriculate înainte de aplicarea OUG 50/2008 versiunea inițială, adică înainte de 1.07.2008, deci nesupuse taxei instituite de aceasta. Această analiză reprezintă o relativă noutate. În mod evident testul nu mai poate fi cel al comparației cu valoarea reziduală. Curtea aplică criteriul efectului descurajant al taxei asupra importurilor. **Rezultatul acestei analize este că taxa aplicată reclamantului pentru tipul de vehicul din speță este indirect discriminatorie și deci nelegală din perspectiva art. 110 TFUE, și la fel este în cazul oricărui altor categorii de vehicule dacă prin valoarea sa descurajează importurile fără a descuraja și cumpărarea de vehicule naționale similare.**

În opinia mea, ideea principală care se desprinde din hotărârea Curții este că o reglementare națională care impune un impozit intern aplicabil vehiculelor de ocazie importate dintr-un stat membru 1) să nu depășească valoarea reziduală a aceleiași taxe încorporate în valoarea vehiculelor de ocazie similare; și 2) să nu aibă o valoare atât de mare, așa încât, raportat la reglementările anterioare descurajează importurile fără a descuraja și achizițiile de vehicule deja existente pe piața națională.

5. Aplicarea hotărârii preliminare

Aceasta este o evaluare cu caracter de principiu - principial, raționamentul Curții din această hotărâre este **valid și în legătură cu reglementările succesive.**

Nu mai este necesar să se trimită cereri preliminare având ca obiect întrebări cu caracter general referitoare la compatibilitatea reglementărilor succesive. Întrebările legate de *obiectivul de protecție a mediului* nu ar fi relevante decât dacă măsura ar fi considerată nediscriminatorie. Adică, în contextul nostru, numai dacă s-ar conchide că valoarea taxei, deși mare, descurajează importurile și *descurajează în mod egal și achizițiile interne* (cu alte cuvinte descurajează toate achizițiile de vehicule second

hand), numai atunci, potrivit jurisprudenței anterioare a Curții, statul ar putea pleda un obiectiv de interes general precum protecția mediului.

O consecință a acestei evaluări este, în mod evident, aceea că infirmă hotărârile judecătorești în care s-a dispus restituirea taxei numai pe baza comparației taxei cu valoarea reziduală încorporată în valoarea vehiculelor de ocazie similare înmatriculate anterior și supuse aceleiași taxe.

În fine, doresc să subliniez un lucru care mi se pare esențial pentru aplicarea concretă a acestei hotărâri. Ea se dorește a fi o expresie a ajutorului de interpretare pe care îl poate oferi Curtea de Justiție în materie, cu caracter general și principial, care nu echivalează cu o soluție concretă automată, universală, de restituire de către instanțele judecătorești a taxelor plătite. Curtea a răspuns că „articolul 110 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune ca un stat membru să instituie o taxă pe poluare aplicată autovehiculelor cu ocazia primei lor înmatriculări în acest stat membru, **dacă** regimul acestei măsuri fiscale este astfel stabilit încât descurajează punerea în circulație, în statul membru menționat, a unor vehicule de ocazie cumpărate în alte state membre, fără însă a descuraja cumpărarea unor vehicule de ocazie având aceeași vechime și aceeași uzură de pe piața națională.” Este un răspuns general, principial, care contrastează cu alte dispozitive din hotărâri preliminare de tipul „art. 110 trebuie interpretat în sensul că se opune ca un stat membru să instituie o reglementare precum cea în cauză”. Rămâne acel „dacă” care presupune o analiză a îndeplinirii cerinței subsecvente, de la caz la caz.

Aplicarea principiului supremației dreptului UE, faptul că art. 110 TFUE trebuie aplicat cu prioritate și direct față de normele naționale contrare nu anihilează cerințele procedurale legate de instrumentarea cauzelor, necesitatea administrării unui probatoriu în vederea stabilirii caracterului descurajant al taxei, limitele exercitării controlului judecătoresc de către instanța de atac, regulile de competență materială și teritorială.

Care sunt însă criteriile pentru a stabili dacă pentru a evalua efectul descurajant asupra importurilor? Aici nu ni s-au oferit criterii concrete, și este interesant cum AG 56-57 spune că efectul descurajant asupra importurilor este imposibil de evaluat și ar pune într-o poziție imposibilă autoritățile naționale și instanțele judecătorești. O nouă întrebare preliminară specifică nu ar avea probabil ca rezultat decât o trimitere la autoritățile naționale și indirect la aprecierea instanțelor naționale, cărora le revine competența de a stabili criteriile concrete pentru a determina compatibilitatea legislației naționale cu art. 110 TFUE, astfel cum a fost interpretat.

Acestea sunt concluziile pe care le-am tras din analiza hotărârii preliminare pronunțate în această cauză, vă mulțumesc pentru atenție și în continuare invit pe domnul subsecretar de stat Radu să-și expună punctul de vedere.